

Beleid Stefanusgemeente 2021-2025

De Stefanus: dorpskerk voor ontmoeting en inspiratie.

Inleiding

Eind 2019 jaar kwam de kerkenraad van de Stefanusgemeente bijeen voor een bezinningsavond. Onder leiding van Jenneke Span, gemeenteadviseur, dachten we na over onze gemeente, over wie we zijn, over wat ons vreugde geeft en voldoening, over kerk zijn in het dorp, maar ook over afname van ledentallen door vergrijzing en ontgroening, over een tekort aan menskracht soms, over teruglopende financiën en welke consequenties dat alles heeft voor ons gemeentezijn. Het besef was aanwezig dat er keuzes gemaakt moesten worden. Maar welke?

Als we het over die dingen hebben, werken we aan beleid, aan een beleidsplan.

Sommigen schrikken van dat woord. Wordt een beleidsplan niet vaak gevuld met mooie woorden en goede bedoelingen om vervolgens ergens in een la te belanden?

Wij bedoelen met een beleidsplan een (liefst zo kort mogelijke) notitie waarin duidelijk wordt waar de gemeente voor staat, met welke zaken zij geconfronteerd wordt en welke aanpassingen nodig zijn om ook in de toekomst zo goed mogelijk gemeente te kunnen zijn. Zo'n plan moet natuurlijk realiteitswaarde hebben, het liefst zo concreet en praktisch mogelijk zijn en toegespitst op de plaatselijke situatie.

Achtereenvolgens gaan we daarom in op de volgende zaken:

1. Het profiel van onze gemeente: wie zijn wij en wat willen wij?
2. Een schets van de huidige stand van zaken in de gemeente:
  - wat gaat er goed en wat willen we continueren / uitbouwen / verbeteren?
  - wat zijn de zaken die om aanpassing / nieuw beleid vragen?
3. Hoe willen we op basis van het voorgaande verder bouwen aan onze gemeente?

1. Het profiel van onze gemeente: wie zijn wij en wat willen wij?

De Stefanusgemeente is een door de Bijbel geïnspireerde geloofsgemeenschap.

Het visioen van 'het goede leven', een wereld van vrede en gerechtigheid drijft ons.

De bevrijdende woorden van liefde van Jezus Christus spreken ons aan.

Deze woorden lopen als een rode draad door ons kerkelijk leven.

In de vieringen, in het omzien naar elkaar, in het diaconaat dichtbij en veraf, in de bijeenkomsten van Ontmoeting en Inspiratie, in ons gezicht naar buiten.

Aan hervormde gemeenten op de zandgronden wordt wel het etiket 'vrijzinnig' gegeven. Er was van oudsher weinig affiniteit met dogmatiek of dogmatische denkbbeelden. De kerk hoorde er te zijn bij vreugde en verdriet, bij de kruispunten in het leven: omzien naar elkaar. De hoofdstroom van het actieve deel van de gemeente is echter wat men tegenwoordig wel 'modern gelovig' noemt. Vrijheid in denken en geloven wordt als een belangrijke waarde gezien. Geloven is een blijvende zoektocht van mensen die verantwoordelijkheid nemen voor hun keuzes, die vragen stellen en beseffen alleen tijdelijke antwoorden te vinden.

Wat de inhoud van de diensten betreft wordt een niet-dogmatische benadering, die raakt aan het leven van alledag in de samenleving, dichtbij en wereldwijd, op prijs gesteld.

De gemeente bestaat uit een kleine betrokken groep van ca. 100 leden, naast een grote groep minder betrokken gemeenteleden. In die laatste groep veel ouderen uit de vrijzinnige traditie. Zoals in veel gemeenten zijn jongeren en de generatie tot 50 jaar nagenoeg afwezig.

Het gemeentelven

Een belangrijke eigenschap van onze gemeente is de ruimte die er is voor een grote verscheidenheid van denken. Niemand van ons heeft de waarheid in pacht. We zijn met elkaar op zoek naar zingeving en realiseren ons dat de uitkomst van die zoektocht voor iedereen verschillend kan zijn. We hebben respect voor het integer zoeken naar nieuwe wegen, zowel als voor het vertrouwend rusten in de overgeleverde traditie.

De gemeente wil openheid, gastvrijheid en betrokkenheid uitstralen naar de omringende lokale samenleving, en aan het dorpsleven op een natuurlijke en vanzelfsprekende wijze deelnemen. We willen een aantrekkelijke en veilige plek zijn voor een ieder die zoekt naar zingeving en betekenis, ook anders- of niet-gelovigen. Diversiteit zien we niet als een bedreiging, maar als een uitdaging om de eigen overtuiging te toetsen. Het jaarlijkse programma van Ontmoeting en Inspiratie ademt dezelfde sfeer van openheid en ruimte.

Wij willen een gemeente zijn, waarin ieders bijdrage aan de opbouw wordt gewaardeerd. Leiding geven is pastoraal leiding geven: waarderen, bevestigen en bemoedigen, ruimte geven aan nieuwe mogelijkheden.

Wij willen de betrokkenheid van gemeenteleden bij elkaar en bij de gemeente vergroten. Dat geldt zowel voor het onderling pastoraat bij hoogte- en dieptepunten in mensenlevens, als voor het gevoel van saamhorigheid, en de gemeenschapszin. Wij willen werken aan een warme gemeenschap, waar mensen graag willen komen.

Erediensten.

De zondagse diensten zijn het centrale gebeuren in het gemeentelven. Dit is bij uitstek het moment om onze verbondenheid met elkaar en met de Eeuwige te vieren en te delen; om ons door de Bijbelse verhalen te laten aanspreken, verrassen, troosten, verontrusten, uitdagen. Inhoud en sfeer van de zondagse diensten laten horen, zien en ervaren wat waardevol is voor de Stefanuskerk.

De gemeente is gevoelig voor liturgie, voor taal, voor rituelen en symbolen en goede kerkmuziek. Goede uitvoering daarvan wordt op prijs gesteld.

In onze zondagse diensten hechten wij aan teksten die werkelijk iets te zeggen hebben in onze moderne tijd, aan rituelen die zinvol zijn, aan begrijpelijk taalgebruik en aan aansprekende liederen. Een betekenisvolle inhoud, waarbij een kritische maatschappelijke houding niet wordt geschuwd. Ook hier zijn we ons ervan bewust dat we een gemeenschap zijn, waarbij ruimte is voor ieders eigenheid.

Wij willen dat iedereen in onze erediensten iets van de Eeuwige kan ervaren.

De diensten maken we bij voorkeur samen. Wij vinden het belangrijk dat verschillende mensen een actieve rol in de diensten kunnen hebben zoals koster, lector, organist, cantorij en diaken. Bij bijzondere diensten of jeugd- en kinderdiensten is de rol van gemeenteleden nog groter. Ook worden activiteiten met een sociaal aspect rond de erediensten zeer gewaardeerd, zoals het wekelijkse koffie drinken na de dienst.

2. De huidige stand van zaken in de gemeente

Uitstraling

Het kerkgebouw van de gemeente is de oude dorpskerk. Door ouderdom en ligging spreekt het bijzonder aan. De kerk 'hoort' bij het dorp. Zo ervaren mensen dat. Voor de instandhouding zijn er tot op heden ook bijdragen uit de lokale samenleving geweest.

De gemeente en het kerkgebouw hebben een goede (lokale) pers.

Om de betrokkenheid van het dorp bij het eeuwenoude kerkgebouw te vergroten en de dorpingen mede verantwoordelijk te laten zijn voor de instandhouding ervan, is een 'Stichting vrienden van de Stefanuskerk' in oprichting.

Erediensten

De diensten van de gemeente worden over het algemeen goed bezocht. Er wordt elke week digitaal een zondagsbrief verstuurd naar zo'n 100 adressen, met daarin de liturgie van de zondag, mededelingen van de kerkenraad en de activiteiten voor de komende week. Een dergelijke brede uitnodiging lijkt goed te werken. Ook toeristen weten de Stefanuskerk te vinden, zowel tijdens de doordeweekse openstelling als bij de zondagse dienst.

De indruk heerst dat de diensten in het algemeen worden gewaardeerd zoals ze zijn en dat er geen grote veranderingen worden gewenst. Men hecht aan goedverzorgde, sfeervolle en betekenisvolle diensten, met goede en passende teksten en (kerk)muziek.

De commissie Vieren helpt de kwaliteit hiervan mede te blijven bewaken.

Ook bezint de commissie Vieren zich op de liturgie in het algemeen en informeert zij gemeenteleden via het Kerkvenster over doel en zin van de liturgie.

De werkers in de kerk

Net als in veel andere gemeenten is er in de Stefanusgemeente zorg omtrent het in stand houden van het kerkenwerk. Door vergrijzing en ontgroening neemt het aantal actieve leden af. Het gemeentelieven wordt gedragen door een kleine groep zeer betrokken vrijwilligers die veel werk verzetten. We zien deze groep ouder worden. Dat legt een zekere druk op de werkers in de kerk die het soms al jaren doen, maar eigenlijk niet willen/durven stoppen omdat er geen vervanging is.

De sfeer is open en communicatief, en ieders bijdrage wordt gewaardeerd, en dat geldt ook voor de kerkenraad. Ook daar is er gebrek aan menskracht. Zo wordt de vacature van voorzitter momenteel al enige tijd vervuld door twee kerkenraadsleden.

Ook de bezetting van het College van Kerkrentmeesters was lange tijd zorgelijk.

Inmiddels is hiervoor een aantal mensen bereid gevonden een handje mee te helpen en ook de vacature ouderling-kerkrentmeester weer ingevuld.

Veel energie en menskracht gaat zitten in de administratie en het beheer van de gebouwen, zoals de pastorie en het Kruispunt.

Pastoraat

Pastoraat is een taak voor iedereen en gebeurt op verschillende niveaus, van laagdrempelig tot professioneel. De gemeente heeft de laatste jaren een ontwikkeling ingezet van verzorgingskerk naar ontmoetingskerk. Het pastoraat gaat niet meer automatisch uit van de kerkelijke organisatie naar gemeenteleden toe, maar vindt plaats tussen gemeenteleden onderling, met wisselende gesprekspartners: primair onderling pastoraat. Dat begint bij: omzien naar elkaar, aandacht hebben, een luisterend oor, een oplettend oog naar de leden en belangstellenden van onze kerkgemeenschap en naar ieder die op ons pad komt.

Mensen willen niet zozeer 'bezocht worden', maar vaak wel in gesprek. Over hun zoektocht naar zingeving en hun vragen daarbij. Veel mensen staan open voor ontmoeting, voor gelegenheden om hun geloven te delen en samen te zoeken naar antwoorden op levensvragen waarvoor ieder mens zich gesteld ziet. Ontmoeting is dan ook een centraal thema voor de Stefanusgemeente. Hier raakt pastoraat aan Ontmoeting en Inspiratie.

Want dit kunnen ook ontmoetingen zijn rond literatuur of film, over rouwverwerking, over echtscheiding, rond doe-activiteiten, of koffieochtenden voor ouderen, enz. De vraag is dan ook hoe we de bestaande vormen van ontmoeting kunnen stimuleren, en vooral hoe we tot nieuwe gelegenheden voor ontmoeting kunnen komen.

Naast het onderlinge pastoraat blijven er altijd gemeenteleden voor wie een bezoek vanuit de kerk zeer welkom is: ouderen, zieken, eenzamen, mensen met een ingrijpende

verlieservaring. Daarom zal er altijd een groep vrijwilligers nodig blijven die, naast en onder leiding van de predikant, in een meer georganiseerde vorm pastoraal bezoekwerk doen. Daarbij zijn in de Stefanuskerk de sectiehoofden en contactpersonen van belang. Zij hebben het meest directe contact met de gemeenteleden, vangen signalen op en geven die door. Als het gaat om pastoraat in crisissituaties, zoals bij ziekte, ziekenhuisopnames en overlijden en in situaties van rouw, dan is vooral de predikant aan zet. Twee ouderlingen coördineren het pastoraat. Zij roepen twee keer per jaar de sectiehoofden bijeen voor overleg. Ook worden twee keer per jaar alle contactpersonen uitgenodigd voor een avond waarbij de predikant een motiverende en toerustende rol heeft voor wat betreft de pastorale grondhouding en de wijze van gespreksvoering. Ook kunnen hier specifieke onderwerpen aan de orde komen zoals rouw of eenzaamheid, omgaan met dementie enz. Tot slot is het goed om het belang van pastoraat op kruispunten van het leven te onderkennen: geboorte, doop, huwelijk, scheiding, sterven en rouw; er zijn er meer.

Ontmoeting en Inspiratie

In ons activiteitenprogramma dat we samen met de Voorhof organiseren, zoeken we gesprek en ontmoeting met elkaar, met gasten en met belangstellende buitenstaanders. Op die manier zijn wij zichtbaar voor de samenleving: voor zinzoekers in Westerbork en omgeving. Er is een divers en aantrekkelijk aanbod. Vooral films doen het goed, evenals eenmalige avonden met een inspirerend spreker. De bespreking van een boek met een actuele theologische inhoud trekt meestal een vaste groep trouwe deelnemers. De afgelopen jaren hebben we de samenwerking met de bibliotheek gezocht. Dat heeft geleid tot een aantal gezamenlijke activiteiten, waarnaar ook niet-kerkelijk betrokken mensen hun weg vinden.

Financiën en ledental

In 2013 heeft de Stefanusgemeente een predikant kunnen beroepen voor 0,8 fte. Nu, zeven jaar later blijkt de gemeente boven haar stand te leven. Door vergrijzing en ontgroening loopt het ledental terug en nemen de inkomsten uit kerkbalans en collecten af. De gemeente heeft weliswaar tevens inkomsten uit vermogen: liquide middelen en onroerend goed, maar de begroting van de Stefanusgemeente laat de laatste jaren een aanzienlijk tekort zien. Dit is een ongewenste en onhoudbare situatie. Er is bezuinigd de laatste jaren. Zo is er geen betaalde koster/beheerder meer en is het dienstverband met de kerkelijk werker opgezegd. Mogelijkheden om de inkomsten structureel te verhogen zijn er nauwelijks. Wel draagt de diaconie sinds enkele jaren bij om tegemoet te komen aan de financiering van de diaconale taken van de predikant. Een verhoging van de inkomsten uit huur lijkt de komende jaren niet waarschijnlijk en steeds meer druk uitoefenen bij de actie Kerkbalans wordt onwenselijk geacht. Een predikant van maximaal 0,5 fte kan voor de komende jaren soelaas bieden.

Samenwerking met de Voorhofgemeente

Na een lange aanloop is in 2004 de federatie PGW i.w. opgericht met ambitieuze fusieplannen. Vooral in de beginperiode werd gestreefd naar afstemming en naar het in elkaar schuiven van beide organisaties. Er was echter geen gedeelde visie op hoe die toekomstige fusiegemeente eruit zou moeten gaan zien.

In de zomer van 2008 heeft dat geleid tot een impasse in het overleg. Vanaf 2009 is het streven naar een concrete fusiedatum losgelaten. Benoemd en erkend wordt dat beide gemeenten een van elkaar verschillend profiel hebben. We willen weliswaar blijven samenwerken, maar federatie of fusie is op dit moment niet meer doel op zich.

Beide gemeenten blijven dus, ieder met een eigen profiel, naast elkaar bestaan binnen het PGW verband. Formeel blijven de namen van beide gemeenten wat zij waren: gereformeerde kerk resp. hervormde gemeente. Maar om uitdrukking te geven aan het gezamenlijk optrekken binnen de PKN kiezen we ervoor geen nadruk te leggen op 'hervormd' versus 'gereformeerd'. In plaats daarvan spreken we over de Stefanusgemeente en de Voorhofgemeente. Voor de samenwerking is een samenwerkingsovereenkomst opgesteld. Binnen de samenwerking vallen het jeugdwerk, de activiteiten op het terrein van Ontmoeting & Inspiratie, het maandelijks uitgegeven 'Kerkvenster' en de website. Jaarlijks zijn er ook enkele gezamenlijk uitgevoerde diensten, w.o. de paascyclus. Beide diaconieën werken intensief samen, o.a. in een gezamenlijke werkgroep ZWO. De moderamina van beide kerken vergaderen zo'n 4 keer per jaar. Van beide zijden wordt erkend dat de communicatie over en weer kan worden verbeterd.

De gezamenlijke kaderraad, diaconie en O&I hebben een eigen beleidsplan.

3. Hoe nu verder?

De belangrijkste opgave waarvoor de gemeente zich gesteld ziet, is om te komen tot een inrichting van het gemeentewerk die:

- Optimaal tegemoet komt aan de behoefte tot ontmoeting en het samen met anderen zoeken naar spiritualiteit, zingeving en betekenis, kortom: 'het goede leven'.
- houdbaar is gezien het afnemende aantal vrijwilligers
- houdbaar is gezien de teruglopende inkomsten
- houdbaar is gezien de professionele ondersteuning van 50%

Daarbij kan de gemeente haar 'ziel' niet verloochenen, zoals die is weergegeven in de inleiding en in de paragraaf 'wie zijn wij en wat willen wij'.

Want dat is onze kracht: mensen waarderen en kiezen voor de Stefanusgemeente vanwege het duidelijke profiel, de open sfeer, het omzien naar elkaar, de invulling van de zorgvuldig voorbereide diensten, nadruk op een betekenisvolle, niet dogmatische, actuele inhoud, de muziek en het intieme karakter van de eeuwenoude Stefanuskerk.

Dit betekent voor de Erediensten

- Vasthouden aan en zorgdragen voor goedverzorgde, sfeervolle en betekenisvolle diensten, zowel in woord als muziek
- Blijven investeren in de cantorij, de organisten en eventuele andere musici.
- Het stimuleren van de betrokkenheid van gemeenteleden bij de dienst
- Het aanzoeken van aansprekende gastpredikanten die passen in het profiel
- Het faciliteren van de commissie Vieren om de kwaliteit te bewaken en te zoeken naar nieuwe liturgische vormen

Voor het Pastoraat

- Stimuleren van onderlinge ontmoeting, aandacht, verbinding, saamhorigheid, omzien naar elkaar
- Stimuleren van contactpersonen om oog en oor voor de predikant te zijn
- Stimuleren van pastoraat 'op verzoek'
- Predikant richt zich vooral op crisispastoraat

Voor Ontmoeting en Inspiratie

- Zoeken naar aansprekende vormen van Ontmoeting en Inspiratie
- Stimuleren van onderlinge Ontmoeting en Inspiratie

- Zoeken van vormen van samenwerking met buitenkerkelijke organisaties, bijvoorbeeld zorg- of welzijnsorganisatie, het Derkshoes, de bibliotheek.
- Het verbeteren van de PR van onze activiteiten m.n. buiten de kerk
- Het aanvullen en verjongen van de werkgroep

Voor Kerk-zijn in het dorp

- Streven naar een dorpskerk 'als plek waar reflectie, zingeving, ritueel, zorg en gemeenschap samenkomen'. (Jacobien Gelderloos)
- Openstelling kerk voor toeristen en belangstellenden
- schilderworkshops tijdens openstelling
- openstelling kerk bij rampen of momenten van nationale rouw
- Cursus Leven na Verlies
- Koffieochtenden
- Feest van de Geest: verbinding kerk en cultuur
- Pelgrimspad: een wandeling met als start- en eindpunt de Stefanuskerk met bezinningsmomenten aan de hand van gedichten en verdiepende vragen
- Aansluiten bij dorpsfeesten, kerstnachtdienst, Passion, 4/5 mei, tentdienst, Allerzielen
- Gebruik maken van netwerken in en om het dorp: horeca, bibliotheek, Stichting Zomeractiviteiten, Kerngroep 75 jaar bevrijding Westerbork, Netwerk Gezond Westerbork, WMO, Stichting Vrienden van de Stefanuskerk
- Concerten en lezingen kunnen wellicht bij de Stichting worden ondergebracht
- Interkerkelijk Diaconaal Platform
- Onderzoeken of een column in een regionale krant mogelijk is
- Verder profileren van de Stefanuskerk als 'kerk met een aanbod' voor niet-gemeenteleden: de mogelijkheid van pastoraat, een uitvaartdienst vanuit de kerk mét of zonder predikant, in te vullen in overleg met de familie, een huwelijk etc.
- Meer en voortdurende aandacht voor PR: website, Facebook, regionale pers
- Investeren in een nieuwe website?
- Investeren in Kerk TV?

Voor de Menskracht

- Gemeente nadrukkelijker betrekken bij het invullen van vacatures
- Bij de invulling van taken voortdurend bezinnen op wat echt nodig is
- Keuzes maken
- Taken verdelen in 'beheerbare brokken', mensen niet overvragen
- Gezamenlijke verantwoordelijkheid om minder en efficiënter te vergaderen
- Nadenken over aanpak zoektocht voorzitter van de kerkenraad

Voor de Financiën

Aan het College van Kerkrentmeesters wordt gevraagd:

- een meerjarenbegroting op te stellen met de verwachte kostenstijgingen en inkomstendalingen over de komende tien jaar.
- een onderhoudsplan voor de kerkelijke gebouwen en orgel op te stellen en daarover in contact te treden met de stichting 'Vrienden van de Stefanuskerk'.
- beleid te ontwikkelen ten aanzien van de pastorie en het Kruispunt
- Uitgangspunt hierbij is de visie op gemeentezijn, zoals in dit beleidsplan beschreven

Voor de samenwerking met De Voorhof

- doorgaan met wat we nu samen doen en uitbreiden van de samenwerking waar dat mogelijk is.
- Van beide zijden wordt erkend dat de communicatie over en weer kan worden verbeterd. In onderling overleg zijn daarin stappen te zetten.

Westerbork, november 2020.